

SMMM SGS BORÇLAR HUKUKU

Eğitmen: Tuğçe Mumcu Fersoy

BORÇLAR HUKUKUNUN KONUSU

Türk Borçlar Kanunu (İsviçre Borçlar Kanunu'ndan)

Özel hukukun dalı.

Konusu: Borç ilişkileri

İrade özgürlüğü (sözleşme bi nevi kanun gibi)

Birinci kısım: Bütün borç ilişkilerindeki genel kurallar

İkinci kısım: Satış, kira, kefalet, vekalet vb.

Medeni Kanun'dan ayrı bir kanun ancak ondan bağımsız değil.

Diğer kanunlar:

- Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
- Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun
- Elektronik imza Kanunu
- Türk Ticaret Kanunu
- Finansal Kiralama – Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu

BORÇ İLİŞKİSİ VE NİTELİKLERİ

Dar Anlamda	Geniş Anlamda
Alacaklı- Borçlu Alacaklı → Bir şeyi verme, yapma, yapmama → isteme yetkisi Borçlu → yerine getirmekle yükümlü olduğu edim	Alacaklı-Borçlu arasındaki hukuki bağ Birden çok borç olabilir. Ör: satış sözleşmesi

Borç ilişkisinin Unsurları:

- Alacaklı
- Borçlu
- Edim

EDİM - BORCUN KONUSU

- Borç ilişkisinin konusu
- Borçlu → yerine getirmekle yükümlü olduğu davranış
- Verme / Yapma /Yapmama
- Kanuna- Ahlaka Adaba → aykırı
- İmkansız
- Konusu belli / belli edilebilir
- Ekonomik değer → zorunlu

Edimin Konusu		
Verme	Yapma	Yapmama
Para – mal verilmesi Ücret ödeme	İş görme	Rekabet yasağı

EDİM TÜRLERİ

Davranış Biçimi Açısından

Olumlu Edim	Olumsuz Edim
• Verme / Yapma Örnek: Satış bedelini ödeme Malı teslim etme Mimarın proje çizmesi	• Yapmama / Katlanma/ Kaçınma Örnek : Rekabet etmeme Tarladan geçmesine engel olmama

Yerine Getirilme Biçimi Açısından

Şahsi (Kişisel) Edim	Maddi Edim
Bedeni ve fikri emek Bizzat Borçlunun ölümüyle sona erer. Örn: ressamın tablo yapması	Borçlunun malvarlığından karşılanan Üçüncü şahıslar da □ Örn: otomobilin teslimi / para borcu

Edimin Belirlenmesi Açısından

Parça Borcu

- Ferdan belirtilerek.
- Bireysel özellikleri belirtilir.
- Mal ortadan kalkarsa imkansız olur.

Örnek :

X Şasi No'lu otomobil

Cins/ Çeşit Borcu

- Ölçülebilir, tartılabilir, yerine yenisi konabilir.
- Ferdan belirtilmiyor.
- Cinsi/türü belirtilir.
- İmkansızlığa uğramaz.
- Orta kalite bir mal verilerek borçtan kurtulur.
- Misli eşyalar.

Örnek:

10 kg pirinç

Otomobil

Kömür

Seçimlik Borç

- Birden fazla edim teşkil eder
- Bunlardan biri veya birkaçı seçilir. (seçim hakkı kullanılır)

İfa Süresi Açısından

Ani Edim	Sürekli Edim	Dönemli /Dönemsel /Aralıklı Edim
Bir defalık hareketle Süreksiz Örnek : Satış bedelinin ödenmesi Malın teslim edilmesi	Zamana yayılan Sürekli bir davranışla Örnek: Kiralayanın kiralanan şeyi kullandırma borcu	Belli zaman içinde aralıklı olarak Örnek: Kira Ücret

Bölünebilme Açısından

Bölünebilen Edim	Bölünemeyen Edim
Eşit parçalara ayrılabilen. Örnek: Ücret	Eşit parçalara ayrılamayan. Örnek: yapma – yapmama borcu

1. Borçlar Hukuku'nda, birden fazla edimi ihtiva etmekle birlikte, borçlunun bunlar arasında seçeceği bir tek edimi ifa etmekle yükümlü olduğu borç türüne ne denir?

- A)** Seçimlik borç
- B)** Cins borcu
- C)** Parça borcu
- D)** Para borcu
- E)** Eksik borç

EKSİK BORÇ

- Geçerli borç ilişkisi □
- Devlet organları kanalıyla sorumlu ✕
- Alacak hakkı □
- Dava – Talep – Cebri İcra ✕
- İfa edilirse geri istenemez.
- Eksik borçlar:
 - Zamanaşımına uğramış
 - Kumar – bahis
 - Konkordatodan arta kalan alacaklar
 - Evlenme tellallığı / Simsarlığı
 - Ahlaki ödevin ifası

2. Geçerli bir borç ilişkisi bulunmasına rağmen, borçlunun devletin yetkili organları kanalıyla sorumlu tutulamadığı borçlara ne ad verilmektedir?

- A)** Müteselsil borç
- B)** İmtiyazlı borç
- C)** Eksik borç
- D)** Kişisel borç
- E)** Nitelikli borç

BORÇLAR HUKUKUNA HAKİM OLAN İLKELER

1. Sözleşme/İrade özgürlüğü:

Tarafını seçme

Kapsamını belirleme

Sonlandırma/ yapıp-yapmama

Şeklini tayin etme

2. Nispiilik

Alacaklı → sadece borçluya karşı

Sadece taraflar arasında → hüküm

3. Kişiyi etkilememesi

3. Dürüstlük kuralı

MK md 2

4. Kusur sorumluluğu ilkesi

5. Ahde vefa ilkesi

Aynen yerine getirme

İstisna : Emprevizyon teorisi

6. İvazlılık İlkesi

Karşılıklı borçlanma

İstisna: Bağışlama S. – Kefalet S.

3. Alacaklının hakkını sadece borçluya karşı ileri sürebilmesi, borçlar hukukuna hakim olan hangi ilkenin bir sonucudur?

- A)** Nisbilik
- B)** Dürüstlük
- C)** Kusurlu sorumluluk
- D)** Üçüncü kişi aleyhine borç kurulamaması
- E)** İrade özerkliği

BORCUN KAYNAKLARI

Sözleşme	Haksız Fiil	Sebepsiz Zenginleşme	Kanun
İki tarafın birbirine uygun irade beyanı İfa borcu	Hukuka aykırı olarak zarar verme Tazminat borcu	Bir kişinin malvarlığının başkası aleyhine, haklı bir neden olmadan çoğalması İade borcu	Kanunun yüklediği mükellefiyet Nafaka vermek

SÖZLEŞME VE SÖZLEŞMENİN KURULMASI

Sözleşmeler		
Tek Tarafa Borç Yükleyen	İki Tarafa Borç Yükleyen	
Bağışlama Kefalet	Tam İki Tarafa Borç Yükleyen: Satım s. Kira s. Eser s. Hizmet s.	Eksik İki Tarafa Borç Yükleyen: Kullanım ödöncü s. Tüketim ödöncü s. Emanet / Vedia s.

- Karşılıklı – Birbirine uygun → irade açıklaması
- 1. Öneri (icap)
- 2. Kabul

ÖNERİ

- Tek taraflı – Zaman bakımından önce
- Karşı tarafa varması gerekli
- Sözleşmenin esaslı unsurlarını içermeli → mal + fiyat
- 500 TL'ye kadar çanta bakıyorum. → Öneri
- Belli kişiye – Kamuya
- Fiyat göstererek mal sergilenmesi
- Tarife gönderilmesi
- İsmarlanmamış bir şeyin gönderilmesi → öneri

ÖNERİYLE BAĞLILIK

- Kabul için süre tayin etmişse → Sürenin sonuna kadar
- Kabul için süre tayin etmemişse (Süresiz öneri)

Hazır olanlar	Hazır olmayanlar
Anında cevap alabilecek konumda • Yüzyüze • Telefonla • Online • Temsilci aracılığı Derhal kabul edilmezse → öneriyle bağli	Anında cevap alamayacak • Mektup • Telgraf • Fax • E-mail • Haberci-ulak Normal süre

Öneriden dönme:

Öneren, önerisini geri aldığını kabulcüyeye öneriden önce veya öneriyle aynı anda ulaştırırsa ya da kabulcüy önerisini geri aldığını öneriden önce öğrenirse artık önerisiyle bağli kalmaz.

SÖZLEŞMENİN KURULUŞU

Hazır olanlar	Hazır olmayanlar	
Kabul açıklandığı an	Sözleşme → kurulduğu an	Sözleşme → hüküm ifade ettiği an
	Kabul → vardığı an	Kabul → gönderildiği an

NOT:

Açık kabul gerekli değilse → öneri ulaştığı an

Önsozleşme:

İlerde sözleşme yapılması vaadi

Şekil asıl sözleşmenin şekli

tek taraflı hukuki işlem

Kabul

Öneriye olumlu cevap

Açık- örtülü (sarih-zımni)

Öneri ile uyumlu olmalı

4. Sözleşmelerin kuruluşuna ilişkin aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Kabul beyanının her zaman öneri ile uyumlu olması gerekmez.
- B) Sözleşmeler, aynı yönde ve birbirlerine uyumlu irade açıklamaları ile kurulur.
- C) İsmarlanmamış bir şeyin gönderilmesi öneri sayılmaz.
- D) Taraflar sözleşmenin esaslı noktaları üzerinde anlaşmış olmasalar dahi sözleşmeler kurulmuş sayılır.
- E) Doğrudan iletişim sırasında yapılmış bile olsa telefon ve bilgisayar gibi iletişim araçlarıyla yapılan öneri, hazır olmayanlar arasında yapılmış bir öneridir.

5. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, öneri ve kabul ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A)** Kabul için süre belirleyerek bir sözleşme yapılmasını öneren, bu sürenin sona ermesine kadar önerisiyle bağlıdır.
- B)** Telefon, bilgisayar gibi araçlarla doğrudan iletişim sırasında yapılan öneri, hazır olmayanlar arasında yapılmış sayılır.
- C)** Fiyat göstererek mal sergilenmesi veya tarife gönderilmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılır.
- D)** Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olan bir kişiye yapılan öneri hemen kabul edilmezse; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur.
- E)** İsmarlanmamış bir şeyin gönderilmesi öneri sayılmaz ve bu şeyi alan kişi onu göndermekle yükümlü değildir.

6. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, <öneri> ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A)** Kabul için süre belirleyerek bir sözleşme yapılmasını öneren, bu sürenin sona ermesine kadar önerisiyle bağlıdır.
- B)** Fiyatını göstererek mal sergilenmesi veya fiyat listesi gönderilmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılır.
- C)** Telefon veya bilgisayar gibi iletişim araçlarıyla doğrudan iletişim sırasında yapılan öneri hazır olmayanlar arasında yapılan öneri sayılır.
- D)** İsmarlanmamış bir şeyin gönderilmesi öneri sayılmaz ve bu şeyi alan kişi, onu geri göndermek veya saklamakla yükümlü değildir.
- E)** Kabul için süre belirlemeksizin hazır olan kişiye yapılan öneri, hemen kabul edilmezse; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur.

7. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan genel hükümlere göre, sözleşmelerin kurulması ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A)** İsmarlanmamış bir şeyin gönderilmesi öneri sayılır; bu şeyi alan kişi, onu geri göndermek veya saklamakla yükümlüdür.
- B)** Taraflar sözleşmenin esaslı noktalarında uyuşmuşlarsa, ikinci derecedeki noktalar üzerinde durulmamış olsa bile, sözleşme kurulmuş sayılır.
- C)** Kabul için süre belirleyerek bir sözleşme yapılmasını öneren, bu sürenin sona ermesine kadar önerisiyle bağlıdır.
- D)** Öneren, kanun veya işin özelliği ya da durumun gereği açık bir kabulü beklemek zorunda değilse, öneri uygun bir sürede reddedilmediği takdirde, sözleşme kurulmuş sayılır.
- E)** Fiyatını göstererek mal sergilenmesi veya tarife, fiyat listesi ya da benzerlerinin gönderilmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılır.

8. Açık bir kabulün gerekli olduğu durumlarda, hazır olmayanlar arasında kurulan sözleşmeler hangi andan başlayarak hüküm doğurur?

- A)** Önerinin gönderildiği andan
- B)** Önerinin ulaşma anından
- C)** Kabulün gönderildiği andan
- D)** Kabulün ulaşma anından
- E)** Kabulün öğrenildiği andan

9. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, açık bir kabulün gerekli olmadığı durumlarda, hazır olmayanlar arasında kurulan sözleşmeler hangi andan başlayarak hüküm doğurur?

- A)** Önerinin ulaşma anından başlayarak
- B)** Kabulün ulaşma anından başlayarak
- C)** Önerinin açıklanma anından başlayarak
- D)** Kabulün gönderilme anından başlayarak
- E)** Önerinin gönderilme anından başlayarak

HAKSIZ FİİL

- Hukuka aykırı- Zarar verici ➡ davranış
- Tazmin etme (Tazminat borcu)
- **Haksız Fiilin Unsurları**
 - Hukuka aykırı fiil (davranış)
 - Kusur
 - Zarar
 - Nedensellik (illiyet) bağı

1. HUKUKA AYKIRI (HAKSIZ) FİİL

- Şahıs- malvarlığına yönelik → emradici kural ihlali.
- Ör: öldürmek, yaralamak, otomobiline zarar vermek.

HUKUKA AYKIRILIĞI ORTADAN KALDIRAN SEBEPLER(Hukuka Uygunluk Halleri)

1. Haklı Savunma (Meşru Müdafaa)

- ✓Saldırıcıyı bertaraf etme
- ✓Kendi/Başkası/Malvarlığı
- ✓Orantılı (Ölçülü)
- ✓Saldırı başlamış /başlamak üzere
- 2. Zorunluluk (Zaruret/İztırar) Hali
Zor durumda → başkasının malına zarar
- 3. Kuvvet Kullanma (Hakkını kendi gücüyle koruma)
- ✓Devlet gücünün yetişemeyeceği durumlarda
- ✓Orantılı

- 4. Zarar Görenin (Mağdurun) Rızası
- 5. Kanunun Verdiği yetki (Emrin İcrası)
- 6. Üstün Nitelikli Kamu Yararı
Ör: Karantina / Aşılama
- 7. Üstün Nitelikli Özel Yarar
Ör: Hapis H.

10. “(A), soğuk bir kış gününde, dağda donmaktan kurtulmak için (B)’nin kulübesinin kapısını kırarak içeri girmiştir.”

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’na göre, (A)’nın bu davranışı aşağıdakilerden hangisine örnektir?

- A) Haklı savunma
- B) Zarar görenin rızası
- C) Haksız tahrik
- D) Zorunluluk hâli
- E) Kişinin hakkını kendi gücüyle koruma

11. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, aşağıdakilerden hangisi hukuka aykırılığı ortadan kaldıran hâller arasında yer almaz?

- A)** Zamanaşımı
- B)** Haklı savunma
- C)** Zarar görenin rızası
- D)** Üstün nitelikli kamusal yarar
- E)** Kanunun verdiği yetkiye dayanma

12. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, aşağıdakilerden hangisi hukuka uygunluk sebeplerinden biri değildir?

- A)** Ayırt etme gücünden yoksunluk
- B)** Üstün nitelikte kamusal yarar
- C)** Yetkili kamu makamlarının müdahalesinin zamanında sağlanamayacak olması durumunda kişinin hakkını kendi gücüyle koruması
- D)** Üstün nitelikte özel yarar
- E)** Zorunluluk (zaruret/ıztırar) hâli

• 2. ZARAR

- ✓ Maddi- manevi
- ✓ İspat yükü → zarar gören
- ✓ Birden fazla kişi → müteselsilen sorumlu

3. KUSUR

- ✓ Hukuk düzeni- tasvip edilmeyen
- ✓ Bilme – isteme- öngörme
- ✓ Kast-taksir
- ✓ Ağır kusur- Hafif Kusur

4. İLLİYET BAĞI

- ✓ Haksız fiil – Zarar → neden-sonuç ilişkisi
- ✓ Ör: kişinin yumruk atması sonucu karşısındakinin dişinin kırılması

İlliyet Bağını Kesen Sebepler:

- ✓ Mücbir sebep
- ✓ Zarar görenin ağır kusuru
- ✓ 3. Kişinin ağır kusuru

BORÇLAR KANUNUNDAKİ KUSURSUZ SORUMLULUK HALLERİ**1. Hakkanîyet Sorumluluğu**

- Ayırt etme gücü olmayan
- Ayırt etme gücünü geçici kaybeden → kusursuzluğunu ispat ederse kurtulur.
- Zarar gören – fail → maddi güç farkı → zararı karşılar.

2. Adam Çalıştırmanın (İstihdam Edenin) Sorumluluğu

- İş görme sırasında verilen zararlar.
- Kurtuluş kanıtı □

3. Hayvan Bulunduranın (İdare Edenin) Sorumluluğu

Kurtuluş kanıtı □

4. Yapı Malikinin Sorumluluğu

Bina ve yapı inşasındaki noksanlık nedeniyle

~~Kurtuluş kanıtı~~

5. İşletme Sahibinin Tehlike Sorumluluğu

Tehlike arz eden işletmeler. (Maden, Doğalgaz, Baz istasyonu vb.)
Sorumluluk türlerinin en ağırıdır.

13. Aşağıdakilerden hangisi, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda açıkça düzenlenen kusursuz sorumluluk hâllerinden biri değildir?

- A)** Adam çalıştıranın sorumluluğu
- B)** Hakkaniyet sorumluluğu
- C)** Hayvan bulunduranın sorumluluğu
- D)** Motorlu araç işletenin sorumluluğu
- E)** Yapı malikinin sorumluluğu

14.

- I. Hakkaniyet sorumluluğu
- II. Tehlike sorumluluğu
- III. Adam çalıştırmanın sorumluluğu
- IV. Hayvan bulunduranın sorumluluğu

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, yukarıdaki kusursuz sorumluluk hâllerinden hangilerinde zararın doğmasını engellemek için gerekli özenin gösterildiğinin ispatı ile sorumluluktan kurtulma imkânı söz konusudur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III**
- D) II ve IV E) III ve IV**

HAKSIZ FİİLİN HÜKÜMLERİ

1. Tazminat borcu

- Maddi- Manevi zarar
- Manevi tazminat – şahsa sıkı sıkıya bağlı
- Tazminat miktarını hakim belirler.
- İndirim yapılabilir. Tamamen kaldırabilir.

Ölüm:	Bedensel zarar:
• Cenaze giderleri • Tedavi- çalışma gücü kaybı • Destekten yoksun kalanlar	• Tedavi giderleri • Kazanç kaybı • Çalışma gücü azalması/kaybı • Ekonomik geleceğin sarsılması

Manevi tazminat:

Bedensel bütünlüğün zedelenmesi

Ağır bedensel zarar- ölüm → yakınlarına

Kişilik hakkı zedelenmesi

Başka giderim biçimleri – özür/kınama/yayımlama

- Sorumluluk sebebi çoksa → en iyi giderim imkanı sağlayan.

2. Zaman aşımı

Öğrenilmesi → 2 yıl

Gerçekleştiği → 10 yıl

Ceza kanununda daha uzun zamanaşımı varsa → uzun olan uygulanır.

15. Aşağıdakilerden hangisi haksız fiilin gerçekleşmesi bakımından, varlığı gerekli olan şartlardan değildir?

- A)** Hukuka aykırı davranış
- B)** Kusur
- C)** Zarar
- D)** Zarar görenin rızası
- E)** Nedensellik (illiyet) bağı

16.

- I. Zorunluluk hallerinin mevcut bulunması
- II. Zarar görenin hafif kusuru
- III. Zarar verenin davranışının haklı savunma niteliği taşıması
- IV. Yetkili kamu makamlarının müdahalesinin zamanında sağlanamayacak olması durumunda kişinin hakkını kendi gücüyle koruması
- V. Zarar verenin davranışının haksız tahrik dolayısıyla ortaya çıkması

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre yukarıdakilerden hangileri <hukuka aykırılığı ortadan kaldıran haller> arasında yer alır?

- A) I, II ve III
- B) I, II ve IV
- C) I, III ve IV
- D) III, IV ve V
- E) I, IV ve V

17. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, haksız fiilden doğan tazminat talep etme hakkı ne zaman zamanaşımına uğrar?

- A)** Zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak bir yılın ve her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle
- B)** Zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak bir yılın ve her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak iki yılın geçmesiyle
- C)** Zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle
- D)** Zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak bir yılın ve her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak beş yılın geçmesiyle
- E)** Zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her halde fiilin işlendiği tarihten başlayarak beş yılın geçmesiyle

18. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, haksız fiil dolayısıyla uğranılan manevi zararın tazmini konusunda aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A)** Haksız fiile maruz kalan kişi dışındaki kişilere, manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verilebilmesi sadece haksız fiil mağdurunun ölümünde mümkündür.
- B)** Kusursuz sorumluluk kapsamında sorumlu olanlardan manevi zararın giderilmesi istenebilir.
- C)** Kişilik haklarının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir.
- D)** Hakim, manevi tazminatın ödenmesinin yanı sıra bu saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir.
- E)** Hakim, manevi tazminatın ödenmesi yerine diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir.

19. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, haksız fiillerden doğan borçlarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A)** Yetkili kamu makamlarının müdahalesinin zamanında sağlanamayacak olması durumunda kişinin hakkını kendi gücüyle korumasına yönelik fiilleri hukuka aykırı sayılmaz.
- B)** Kanunun verdiği yetkiye dayanan ve bu yetkinin sınırları içinde kalan bir fiil, zarara yol açsa bile, hukuka aykırı sayılmaz.
- C)** Birden çok kişi, birlikte zarara sebebiyet verdikleri takdirde, zarar görene karşı haklarında kusurları ölçüsünde kısmi sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır.
- D)** Ağır bedensel zarar ve ölüm halinde, zarar görenin veya ölenin yakınlarına da manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verebilir.
- E)** Bir kişinin haksız fiil dolayısıyla sorumluluğu, birden çok sebebe dayandırılıyorsa hakim zarar gören aksini istemiş olmadıkça veya kanunda aksi öngörülmedikçe zarar görene en iyi giderim imkanı sağlayan sorumluluk sebebine göre karar verir.

SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME

1. Zenginleşme
2. Fakirleşme : Malvarlığı azalması veya malvarlığına girmesi gerekenin girmemesi
3. İlliyet (Nedensellik) Bağı
4. Haklı Sebebin Olmaması

Sebepsiz zenginleşme sayılmayan haller:

- Eksik borçların ifası
- Hukuka ve ahlaka aykırı amacın varlığı halinde verilenlerin iadesi

Hükümleri		
İade		Zamanaşımı
İyiniyetli ise: Elinde kalanı	Kötüiniyetli ise: Tamamını+artışı	Öğrendiği - 2 yıl Her halde – 10 yıl

20. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakkı, kaç yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar?

- A)** Hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak beş yılın ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle
- B)** Hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yılın ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle
- C)** Hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle
- D)** Hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak beş yılın geçmesiyle
- E)** Hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yılın ve her hâlde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak üç yılın geçmesiyle

21. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, aşağıdakilerden hangisi sebepsiz zenginleşmeden doğan borcun koşullarından biri değildir?

- A)** Zenginleşmenin bir başkasının malvarlığından veya emeğinden meydana gelmesi
- B)** Zenginleşmenin haklı bir sebebe dayanmaması
- C)** Zenginleşme ile zenginleştirici olay arasında illiyet bağı bulunması
- D)** Zenginleşmenin meydana gelmesi
- E)** Zenginleşmenin borçlunun kusuru neticesinde meydana gelmesi

22. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, aşağıdakilerden hangisi sebepsiz zenginleşmenin gerçekleşebilmesi için gerekli olan şartlardan biri değildir?

- A)** Borçlunun malvarlığında bir zenginleşme gerçekleşmiş olması
- B)** Zenginleşmenin bir başkasının malvarlığından veya emeğinden meydana gelmiş olması
- C)** Zenginleşme ile zenginleştirici olay arasında illiyet bağı olması
- D)** Zenginleşmenin haklı bir sebebe dayanmaması
- E)** Zenginleşenin zenginleşmeyi bilmesi

ŞEKİL ŞARTI

- Kural → Sözleşmeler şekle tabi değil.
- İstisna : Taraflar – Kanun

Geçerlilik şekli	İspat şekli
Sözleşmenin geçerli olarak meydana gelmesi için. Kanuni - İradi	Sözleşmenin varlığının ispatı için.

Adi yazılı şekil	Resmi şekil (Noter-Tapu Memuru)
Resmi makam katılımı olmadan. Taraflar arasında Metin + İmza ✓ Alacağın devri (temlik) ✓ Bağışlama taahhüdü ✓ Rekabet yasağı anlaşması ✓ Kefalet sözleşmesi ✓ Lisans sözleşmesi ✓ Taşınmaz tellallığı ✓ Önalım sözleşmesi	✓ Evlenme (sözlü resmi şekil) ✓ Mal rejimi sözleşmesi ✓ Resmi vasiyetname ✓ Miras sözleşmesi ✓ Taşınmazlar üzerindeki ayni haklara ilişkin işlemler (satış, bağışlama, irtifak h.) ✓ Taşıt alım ✓ Alım – Gerialım Sözleşmesi
ŞEKLE AYKIRILIĞIN YAPTIRIMI: KESİN HÜKÜMSÜZLÜK (BUTLAN)	
Hakim → re'sen (kendiliğinden) gözetir.	

YAZILI ŞEKLİN AŞAMALARI

Metin	İmza
Kimin yazdığı önemli değil. El yazısı – bilgisayar – daktilo (istisnalar var) Taraflar diledikleri gibi oluşturabilirler. İstisna: Genel İşlem Koşulları	Tamamlayıcı – Zorunlu. El yazısı İmzalanmışsa: mektup, telgraf ✓ Güvenli elektronik imza ✓ Görme engelliler: El yazısı ile (isterlerse şahit aranır)

- **Genel İşlem Koşulları**

- Düzenleyenin ileride çok sayıda sözleşmede kullanılacak
- Önceden tek başına hazırlayıp → karşı tarafa sunduğu

Örnek :

- ✓ Kredi sözleşmesi
- ✓ GSM Sözleşmesi
- ✓ Sigorta Sözleşmesi
- ✓ Kamu kurumu – abonelik sözleşmesi
- ~~Dürüstlük kuralına aykırı hüküm~~
- ~~Karşı tarafın aleyhine hüküm~~
- Karşı tarafın aleyhine → bilgi verilerek (yazılmamış sayılır – diğer hükümler geçerli)
- ~~Açık – anlaşılır~~ → düzenleyen aleyhine / karşı tarafın lehine

23. Bir sözleşme yapılırken düzenleyenin ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümlerine ne ad verilir?

- A)** Yürürlük koşulları
- B)** Aşırı yararlanma koşulları
- C)** Saikte yanılma koşulları
- D)** Geçerlilik koşulları
- E)** Genel işlem koşulları

24. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, genel işlem koşullarının bulunduğu bir sözleşmede yer alan ve «düzenleyene tek yanlı olarak karşı taraf aleyhine genel işlem koşulları içeren sözleşmenin bir hükmünü değiştirme ya da yeni düzenleme getirme yetkisi veren kayıtlar» ın hukuki sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

- A)** Sözleşmeyi tamamıyla geçersiz hale getirir.
- B)** Sözleşmeyi iptal edilebilir bir sözleşme haline getirir.
- C)** Sadece bu kayıt «iptal edilebilir» bir kayıttır.
- D)** Sözleşme ve bu kayıtlar geçerlidir.
- E)** Sözleşme geçerliliğini korur; bu kayıtlar «yazılmamış» sayılır.

25. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, genel işlem koşulları ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A)** Sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan genel işlem koşulları yazılmamış sayılır.
- B)** Genel işlem koşullarında yer alan bir hüküm, açık ve anlaşılır değilse veya birden çok anlama geliyorsa, düzenleyenin lehine ve karşı tarafın aleyhine yorumlanır.
- C)** Genel işlem koşulları içeren sözleşme veya ayrı bir sözleşmeye konulan bu koşulların her birinin tartışılarak kabul edildiğine ilişkin kayıtlar, tek başına, onları genel işlem koşulu olmaktan taşımaz.
- D)** Genel işlem koşullarının sözleşme metninde veya ekinde yer alması, kapsamı, yazı türü ve şekli, nitelendirmede önem taşımaz.
- E)** Genel işlem koşulları, bir sözleşme yapılırken düzenleyenin, ilerde çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir.

26. Aşağıdaki sözleşmelerden hangisinin sözlü şekilde geçerli şekilde kurulabilmesi mümkündür?

- A)** Kat karşılığı inşaat sözleşmesi
- B)** Taşınmaz satış vaadi sözleşmesi
- C)** Alacağın devri sözleşmesi
- D)** Kira sözleşmesi
- E)** Kefalet sözleşmesi

27. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, sözleşmelerin şekli ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A)** Kanunda öngörülen şekle uyulmadan yapılan sözleşmeler hüküm doğurmaz.
- B)** Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, adi yazılı şekilde yapılmış olmalarına bağlıdır.
- C)** Yazılı şekilde yapılması öngörülen sözleşmelerde borç altına girenlerin imzalarının bulunması zorunludur.
- D)** Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklidir.
- E)** Kanunda yazılı şekilde yapılması öngörülen bir sözleşmenin değiştirilmesinde de yazılı şekle uyulması zorunludur.

İRÂDE İLE İRÂDE AÇIKLAMASI ARASINDAKİ UYGUNSUZLUK

- İrade ile irade açıklaması arasındaki uygunsuzluk istenmeden meydana gelmişse buna **irade bozukluğu (irade sakatlığı)** denir.
- Bunun dışında irade ile irade beyanı arasındaki uygunsuzluk hali kasten meydana getirilmiş olabilir. İrade ile beyan arasındaki uygunsuzluğu, ya sadece taraflardan biri istemiştir (zihni kayıt- şaka beyanı) veya her iki taraf (muvazaa) bu konuda anlaşmıştır.

İrade ile beyan arasında istenilerek yapılan uygunsuzluk	İrade ile beyan arasında istenmeden meydana gelen uygunsuzluk (irade bozukluğu)
✓ Şaka (Latife) beyanı ✓ Zihni kayıt ✓ Muvazaa	✓ Yanılma (Hata) ✓ Aldatma (Hile) ✓ Korkutma (Tehdit)

- **Latife Beyanı:**

- Şaka beyanı
- Kural → Bağlayıcı

- **Zihni Kayıt**

- Beyan ettiği şeyi istememek
- İstemeden kefil olmak / borç vermek
- Bağlayıcı

- **Muvazaa**

- Bir sözleşmede, tarafların, yaptıkları sözleşmenin hiç hüküm doğurmaması veya görünüşteki sözleşmeden başka bir sözleşmenin hükümlerini doğurması konusunda yaptıkları anlaşma.

MUVAZAA

- Sözleşmenin hüküm doğurmaması
- Görünüşten farklı bir sözleşmenin hüküm doğurması

konusunda
anlaşma

Mutlak Muvazaa	Nisbi Muvazaa
Gerçekte → işlem İşlem yapmış gibi Örnek: ✓ Alacaklılardan mal kaçırmak için arabayı satmış gibi Görünürdeki işlem + Muvazaa anlaşması Görünürdeki işlem → geçersiz	Yaptıkları işlemi başka bir işlemmiş gibi gösterirler. Örnek: ✓ Oğullarından birine evini bağışlıyor – satmış gibi gösteriyor Görünürdeki işlem → mutlak butlan Gizli işlem → geçerli Muvazaa anlaşması

İRİADE BOZUKLUĞU HALLERİ

1. Yanılma (Hata)

Bilgisizlik - dikkatsizlikle

a) Esaslı Yanılma

Temel hata (sözleşmenin lüzumlu vasıflarında)

Açıklamada (Beyanda) Yanılma

- ✓ Sözleşmenin niteliğinde (satım- kira)
- ✓ Sözleşmenin konusunda (3 nolu – 5 nolu daire)
- ✓ Kişide
- ✓ Miktarda
- ✓ Kişinin niteliğinde (kimliğinde)
- ✓ İletmede (haberci/çevirmen)

b) Esaslı olmayan yanılma (Saik hatası)

İradeyi açıklamaya yönelten saikte (dürtü-neden)
~~İptal hakkı~~

Yanılmanın Hükümleri

İptal istenebilir.

Tek taraflı

~~Şekil~~

Öğrendiği → 1 yıl

Sebepsiz zenginleşme → iade

2. Aldatma (Hile)	3. Korkutma (Tehdit/ İkrah)
Başkası tarafından kasten → yanıltıcı davranış Örnek: Sahte altın bilezik Hükümleri: İptal beyanı Öğrendiği → 1 yıl Zarar varsa → ister İade → sebepsiz zenginleşme	Kendi – yakınları Sözleşmenin karşı tarafı – 3. kişi Şartları: ✓ Ciddi olmaı ✓ Hemen – ağır tehlike ✓ Bizzat – yakınlarına ✓ Şahsa- mala- cana- hürriyete ✓ İlliyet bağı ✓ Karşı taraf – 3. kişi Hükümleri: İptal beyanı Korkutmanın ortadan kalktığı → 1 yıl İade → sebepsiz zenginleşme

28. “(A), sözleşmeyi yaparken belirli nitelikleri olan bir kişiyi dikkate almasına karşın, başka bir kişi için iradesini açıklamıştır.”

Buna göre (A), sözleşmeyle bağlı olmaktan kurtulabilmek için 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’na göre aşağıdakilerden hangisine dayanabilir?

- A) Aşırı yararlanma
- B) Yanılma
- C) Korkutma
- D) Aldatma
- E) Temerrüt

29. “(A), (B) ile ivazsız bir vekâlet sözleşmesi kurmak istemektedir. Ancak (A), (B)’ye ivazlı bir eser sözleşmesi kurma beyanında (öneride) bulunmuştur.”

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’na göre, (A)’nın bu şekilde bir beyanda bulunması, aşağıdaki irade bozukluğu hâllerinden hangisidir?

- A) Sözleşmenin karşı tarafının kimliğinde yanılma
- B) Sözleşmenin konusunda yanılma
- C) Sözleşmenin niteliğinde yanılma
- D) Sözleşmenin karşı tarafının niteliklerinde yanılma
- E) Sözleşmenin ediminin niteliğinde yanılma

30. Aşağıdakilerden hangisi, irade ile beyan arasında bilerek ve isteyerek meydana getirilen uygunsuzluk hâlleri arasında yer almaz?

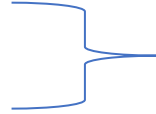
- A)** Şaka (latife) beyanı
- B)** Zihnî kayıt
- C)** Nisbi muvazaa
- D)** Korkutma
- E)** Mutlak muvazaa

31. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, aşağıdakilerden hangisi esaslı yanılma hâlleri arasında yer almaz?

- A)** Yanılanın, kurulmasını istediği sözleşmeden başka bir sözleşme için iradesini açıklaması
- B)** Yanılanın, istediğinden başka bir konu için iradesini açıklaması
- C)** Yanılanın, sözleşmeyi yaparken belirli nitelikleri olan bir kişiyi dikkate almasına karşın başka bir kişi için iradesini açıklaması
- D)** Yanılanın, basit hesap yanlışlığı yaparak gerçekte üstlenmek istediğinden önemli olmayan ölçüde fazla edim üstlenmesi
- E)** Yanılanın, sözleşme yapma iradesini, gerçekte sözleşme yapmak istediği kişiden başkasına açıklaması

AŞIRI YARARLANMA (GABİN)

- İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde
- Taraflardan birinin → zor durum / düşüncesizliği / deneyimsizliği
- Edimler arası → açık orantısızlık
- Öğrendiği → 1 yıl
- Kurulduğu → 5 yıl

iptali veya,
orantısızlığın giderilmesi

Sözleşmelerin Hükümsüzlüğü

1. Yokluk

Kurucu unsur → eksik

Örnek:

Evlilik → Resmi memur

2. Butlan

a) Mutlak Butlan (Kesin Hükümsüzlük)

Kurucu unsur ✓

Geçerlilik şartları taşımayan

- ✓ Emredici H. Aykırılık
- ✓ Kişilik haklarına aykırılık
- ✓ Kamu düzenine aykırılık
- ✓ Şekle aykırılık
- ✓ Ahlaka aykırılık
- ✓ İmkansızlık
- ✓ Ehliyetsizlik → Ayırt etme gücü
- ✓ Muvazaa

b) Nisbi Butlan (İptal edilebilirlik)

- ✓ Yanılma
- ✓ Aldatma
- ✓ Korkutma
- ✓ Aşırı yararlanma (Gabin)

c) Askıda Hükümsüzlük (Noksanlık/ Tek taraflı bağlamazlık)

Eksiklik

- ✓ Sınırlı ehliyetsiz → yasal temsilci onayı (icazet)
- ✓ Aile konutu → eşin onayı

d) Kısmi Hükümsüzlük (Kısmi Butlan)

Sözleşmenin birkaç maddesinde sakatlık

32. Borçlar Kanunu'na göre aşağıdakilerden hangisi irade bozukluğu hallerinden birisidir?

- A)** Sebepsiz zenginleşme
- B)** Temerrüt
- C)** İbra
- D)** Yanılma
- E)** Takas

33.

- I. Eksik borç doğuran işlemler
- II. Yanılma
- III. Aldatma
- IV. Korkutma
- V. Sebepsiz zenginleşme

Yukarıdakilerden hangileri 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen irade bozuklukları arasında yer almaz?

- A) I ve II
- B) III ve V
- C) III ve IV
- D) I ve V
- E) IV ve V

34. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre aşağıdakilerden hangisi sözleşmenin kesin hükümsüzlüğünü gerektiren sebeplerden biri değildir?

- A)** Sözleşmenin muvazaalı olması
- B)** İrade beyanında bulunan kişinin ayırt etme gücünün bulunmaması
- C)** Sözleşmenin konusunun emredici hukuk kurallarına aykırı olması
- D)** Sözleşmelerin geçerliliği için aranan şekle uyulmamış olması
- E)** Sözleşmenin taraflarından birinin irade beyanının korkutma sebebiyle sakat olması

35. Aşağıda yer alan hâllerden hangisinin yaptırımı diğerlerinden farklıdır?

- A)** Aşırı Yararlanma (Gabin)
- B)** Geçerlilik Şekline Aykırılık
- C)** Kişilik Haklarına Aykırılık
- D)** Tam Ehliyetsizlik
- E)** Sözleşme Konusunun İmkânsız Olması

36. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, yanıma veya aldatma sebebiyle sözleşme yapan taraf, yanıma veya aldatmayı öğrendiği tarihten itibaren ne kadar süre içerisinde sözleşme ile ilgili olmadığını bildirmez veya verdiği şeyi geri istemezse sözleşmeyi onamış sayılır?

- A) 3 ay**
- B) 6 ay**
- C) 1 yıl**
- D) 3 yıl**
- E) 5 yıl**

37. Zarar gören kişinin zor durumda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden yararlanılarak edimler arasında açık bir orantısızlık yaratılması durumuna ne ad verilir?

- A)** Aldatma
- B)** Yanılma
- C)** Korkutma
- D)** Aşırı yararlanma
- E)** Muvazaa

38. Aşağıdakilerden hangisi kesin hükümsüzlük (mutlak butlan) yaptırımını sonucunu doğurmaz?

- A) Kamu düzenine aykırılık
- B) Aşırı yararlanma (Gabın)
- C) Ahlaka aykırılık
- D) Kanunun emredici hükümlerine aykırılık
- E) Sözleşmenin konusunun imkansız olması

39. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, kamu düzenine aykırı sözleşmelere bağlanan yaptırım aşağıdakilerden hangisidir?

- A)** Kesin hükümsüzlük
- B)** İptal edilebilirlik
- C)** Askıda geçersizlik
- D)** Yokluk
- E)** Askıda geçerlilik

TEMSİL

- Bir hukuki işlem → başkası ad ve hesabına
- Temsil ilişkisinde üç kişi vardır:
 - Temsilci, bir hukuki işlemi başkası ad ve hesabına yapan kimse
 - Temsil olunan, kendi ad ve hesabına hukuki işlem yapılan kişi
 - Üçüncü kişi, temsilci ile hukuki işlemi yapan kişi

a) Yetkili Temsil

Kanuni – İradi

Genel – Özel

Şekil

Tek taraflı

Özel yetki gerektiren haller:

- ✓ Dava açma
- ✓ Sulh olma
- ✓ Tahkim
- ✓ Kambiyo taahhüdü
- ✓ Taşınmaz devri / ayni hakla ilgili işlemler
- ✓ Bağışlama yapma
- ✓ İflas / Konkordato isteme

Sona ermesi:

- ✓ İşlemin yapılması
- ✓ Sürenin dolması
- ✓ Temsilci / temsil olunan: ölümü/ gaipliği/ fiil ehl kaybı / iflası
- ✓ İstifa – azil
- ❖ Temsil olunan geri alma hakkından önceden feragat edemez.
- ❖ Temsil olunan verdiği yetkiyi üçüncü kişilere açıkça veya dolaylı biçimde bildirmişse, bu yetkiyi tamamen veya kısmen geri aldığını onlara bildirmediği takdirde, yetkinin geri alındığını iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri süremez.

b) Yetkisiz Temsil

- Temsil olunanı bağlamaz
- İcazet
- Tek taraflı bağlamazlık

Temsil Türleri	
Doğrudan Doğruya	Dolaylı
✓ Temsil olunan ad ve hesabına	✓ Kendi adına – Temsil olunan hesabına
✓ 3. Kişiy e başkası ad ve hesabına yaptığını bildiriyor	✓ 3. Kişiy e başkası adına yaptığını bildirmiyor
✓ İşlem sonuçları doğrudan temsil olunana ait.	✓ İşlem sonuçları temsilciye ait.

40. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine göre, aşağıdakilerden hangisi hukuki işlemde doğan temsil yetkisini sona erdiren hâllerden biri değildir?

- A)** Temsilcinin gaipliğine karar verilmesi
- B)** Temsilcinin ölümü
- C)** Temsilci aleyhine icra takibi başlatılması
- D)** Temsilcinin fiil ehliyetini kaybetmesi
- E)** Temsil olunanın ölümü

41.

- I. Bir kimsenin temsilci olarak atanabilmesi için, onunla vekâlet sözleşmesi yapılması gerekir.
- II. Doğrudan temsilde, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın yapılan işlem temsil olunan kişinin hukuki alanında hüküm ve sonuç doğurur.
- III. Temsilcinin azledilmesi, onun onayına bağlıdır.
- IV. Temsil olunan, temsil yetkisinin geri alınması hakkında önceden feragat edemez.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, temsil yetkisi hakkında yukarıdaki önermelerden hangileri doğrudur?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) II ve IV
- D) I, II ve IV
- E) II, III ve IV

BORÇLARIN İFASI

- İfa → Edimin yerine getirilmesi
- Alacaklının menfaati yoksa → ~~Bizzat~~
- Kısmi ifa → ~~Kabul zorunlu~~ → Red ✓
- Bölünemeyen borç → borçlu birden fazla → her borçlu borcun tamamını ifa
- Ülke parası dışında belirlenmişse → ödeme günü TL değeri
- Mürekkep (Bileşik) Faiz → Adi işlerde yasak

BORÇLARIN İFASI

A. Seçimlik Borç-Seçimlik Yetki

a. Seçimlik Borç

- Birden çok edimi içermekle beraber, borçlunun bunlar arasından seçeceği bir tek edimi yerine getirmekle yükümlü olduğu borca seçimlik borç denir. Seçim hakkı kural olarak borçluya aittir. Bu hak, tek taraflı, varması gerekli irade beyanıyla kullanılan değiştirici yenilik doğuran bir haktır.

b. Seçimlik Yetki

- Seçimlik yetkide ise, sözleşmenin yapıldığı anda kesin olarak belirlenmiş ve borçlanılmış bir tek asli edim vardır. Fakat borçlu, tarafların anlaşmalarına veya alacaklının sonradan verdiği yetkiye göre, asıl edim yerine başka bir edimi (yedek veya ikame edim) yerine getirebilir. Seçimlik yetki, kanundan veya taraf iradelerinden doğabilir. Kanundan doğan seçimlik yetkiye ör. aynen ödeme kaydı bulunmayan yabancı para borcunun borçlusu, vadede borcunu yabancı para ile ifa edebileceği gibi, o paranın TL karşılığı üzerinden de borcunu ifa edebilir.

İFA YERİ

PARA BORCU	PARÇA BORCU	CİNS (ÇEŞİT) BORCU / DİĞER BORÇLAR
✓ Ödeme zamanında ✓ Alacaklının yerleşim yeri ✓ Götürülecek borç	✓ Ferdiyle belli şey ✓ Sözleşme yapıldığı sırada o şeyin bulunduğu yer ✓ Alınacak borç	✓ Şeker, tütün, elma, çay vb. ✓ Borçlunun borç doğduğu andaki yerleşim yeri ✓ Aranacak borç

42. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun, taraflarca ifa yerinin belirlenmediği hâllerde uygulama alanı bulacak hükümlerine göre, aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A)** Parça borçları, ifa zamanında borç konusunun bulunduğu yerde ifa edilir.
- B)** Para ve parça borcu dışındaki bütün borçlar, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde ifa edilir.
- C)** Para borçları, borçlunun sözleşmenin kurulduğu sıradaki yerleşim yerinde ifa edilir.
- D)** Para borçları, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde ifa edilir.
- E)** Parça borçları, borçlunun sözleşmenin kurulduğu sıradaki yerleşim yerinde ifa edilir.

43. Türk Borçlar Kanunu'nun «borçların ifası»na ilişkin genel hükümlerine göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A)** Aksine bir anlaşma yoksa, para borçları kural olarak alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde ifa edilir.
- B)** Çeşit borçlarında hukuki ilişkiden ve işin özelliğinden aksi anlaşılmadıkça, edimin seçimi borçluya aittir.
- C)** Borcun tamamı belli ve muaccel ise, alacaklı kısmen ifayı reddedemez.
- D)** Bölünemeyen borcun birden çok borçlusu varsa, borçlulardan her biri borcun tamamını ifa etmekle yükümlüdür.
- E)** Borcun, bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinde alacaklının menfaati bulunmadıkça borçlu, borcunu şahsen ifa etmekle yükümlü değildir.

44. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda yer alan genel hükümlere göre, aksine bir anlaşmanın bulunmadığı durumlarda, parça borçlarının ifa yeri aşağıdakilerden hangisidir?

- A)** Alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yeri
- B)** Borçlunun borcun doğumu sırasındaki yerleşim yeri
- C)** Alacaklının sözleşmenin kurulduğu sıradaki yerleşim yeri
- D)** Borç konusunun sözleşmenin kurulduğu sırada bulunduğu yer
- E)** Borç konusunun ödeme zamanında bulunduğu yer

İFA ZAMANI

- Alacaklının borçludan borcun ifasını isteyebileceği an
- Muacceliyet anı
- Ödeme zamanı gelmemiş → müeccel
- Kural → Borç doğduğu an muaccel olur
- Erken ifa → haklı neden yoksa → ~~red~~
- Erken ifa eden → ~~indirim~~
- Ayın başı -1 / Ayın sonu -son gün / Ayın ortası- 15 /Sadece ay- son gün
- Sözleşmenin yapıldığı gün sayılmaz.
- İfa günü → tatil → izleyen tatil olmayan ilk gün (~~emredici~~)
- İfa günü – iş saatlerinde

BORÇLUNUN TEMERRÜDÜ

• İfa mümkün – Muaccel → ~~Zamanında ifa~~

• **Şartları:**

- ✓ Borç muaccel
- ✓ Borcun ifası mümkün
- ✓ Borçluya ihtar çekilmeli

İhtar → ~~Şekil~~

~~Kusur~~

1. **Borçlu Temerrüdünün Genel Sonuçları**

Aynen ifa + Gecikme Tazminatı (Zarar- Kusur)

Kazadan dolayı sorumluluk (Umulmayan hal)

2. BORÇLU TEMERRÜDÜNÜN ÖZEL SONUÇLARI

Para Borçlarında	İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşmelerde
1. Gecikme (Temerrüt) Faizi Kusur bulunmasa bile!! Temerrüt tarihinden itibaren Faiz: Sadece para borçlarında Fer'i Talep edilmeli. Hakim → re'sen 2. Aşkın (Munzam) Zarar Temerrüt faizini aşan zarar.	İhtar + Mehil (Süre) Mehil vermek yararsızsa mehile gerek yok. Seçimlik haklar: • Gecikmiş ifa + tazminat • İfadan vazgeçme + tazminat (müspet zarar) Edim tazminata dönüşüyor. • Sözleşmeden dönme + tazminat (menfi zarar) Yerine getirilenler geri istenir. Sürekli edimli sözleşmelerde: • İfa • Gecikme Tazminatı • Sözleşmenin Feshi Sözleşmeden Dönme

45. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre ifasına başlanmış sürekli edimli sözleşmelerde borçlunun temerrüdü halinde aşağıdakilerden hangisi talep edilemez?

- A)** Gecikme tazminatı
- B)** Sözleşmenin süresinden önce sona ermesi nedeniyle uğranılan zararlar
- C)** Sözleşmeden dönme
- D)** Sözleşmenin feshi
- E)** İfa

ALACAKLININ TEMERRÜDÜ

- Borçlu → Usulüne uygun ifa teklifi
- Alacaklı → ~~haklı neden~~ → red
- Alacaklı → ~~hazırlık faaliyetleri~~

Şartları:

- Borç → muaccel
- Borç → ifası mümkün
- Borçlu → düzgün / geçerli → ifa teklifi
- Alacaklı → ~~haklı neden~~ → kabulden kaçınma / ~~hazırlık faaliyetleri~~

Kusur

Sonuçları:

- Tevdii
- Sözleşmeyi Fesih / Sözleşmeden Dönme

46. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, alacaklının haklı sebep olmaksızın borcu kabulden veya borçlunun borcunu ifa edebilmesi için kendisi tarafından yapılması gereken hazırlık fiillerini yapmaktan kaçınması durumuna ne ad verilir?

- A)** Mahsup
- B)** Alacaklının temerrüdü
- C)** Kusursuz sorumluluk
- D)** Ödemezlik def'i
- E)** Seçimlik borç

BORÇLARA İLİŞKİN ÖZEL DÜZENLEMELER

1. Müteselsil Sorumluluk (Borçluluk)

Borçluların her biri → borcun tamamından sorumlu.

Borçlulardan biri ifa → diğerleri kurtulur.

Yasa – Sözleşme

Alacaklı → borçlulardan herhangi birine başvurabilir.

Müteselsil borçlulardan biri → kendi fiili → diğerlerinin durumunu ağırlaştıramaz.

Örneğin: faiz ödemeyi kabul etmesi / cezai şart öngörmesi (diğer borçluları bağlamaz)

2. Müteselsil Alacaklılık

Alacaklılardan her biri alacağın tamamını isteyebilir.

Bir alacaklı başvurunca diğerinin talep hakkı biter.

Koşula Bağlı Borçlar	Bağlanma Parası (Pey Akçesi)	Cayma Parası (Pişmanlık Akçesi)
✓ İlerde gerçekleşmesi şüpheli / muhtemel ✓ Koşulun gerçekleşmesi ile → borç muaccel olur / sözleşme hüküm ifade eder.	✓ Kaparo ✓ Sözleşmenin yapılmasını teyit etmek ✓ Asıl borçtan düşülür.	✓ Veren- alana terk ederek sözleşmeden cayma ✓ Alan- verene iki katını vererek sözleşmeden cayma

CEZA KOŞULU (CEZAI ŞART)

- Borcun hiç / gereği gibi yerine getirilmemesi halinde→ ödenmesi önceden kararlaştırılmış olan edim.
- Örnek:
- İnşaatı zamanında bitiremezse her ay için 500.000 TL ödemek.
- Fer'i (Bağlı)
- Alacaklının zarara uğramış olması gerekmez!!!
- Konusu → mal – para
- Aşırı → hakim indirimine gidebilir.

Seçimlik ceza koşulu	İfaya eklenen ceza koşulu	Dönme ceza koşulu
Ya borç – ya ceza	Asıl borç + ceza	İfa - ceza

- Asıl borç imkansız olmuşsa ifa istenemez.

ALACAĞIN DEVRİ (TEMLİKİ)

Şartları:

- ✓ Devredilebilir alacak
- ✓ Yazılı sözleşme
- ✓ Tasarruf yetkisi (Tasarruf işlemi)
- ✓ Muaccel / müeccel
- ✓ Kısmen / Tamamen

Sonuçları:

- Alacak → devralanın malvarlığına geçer.
- Fer'i bağlı alacaklar da ✓
- ~~Borçlunun rızası~~
- Borçluya bildirilmeli
- Borçlu → eski alacaklıya olan def'i ve itirazları → yeni alacaklıya da ✓

Devir ivazsız	Devir ivazlı
• Ödememe halinde eski alacaklı sorumlu değil!	• Ödememe halinde eski alacaklı sorumlu! • Bir tür garanti vermiş gibi

47. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, alacağın iradî (sözleşmesel) devri hakkındaki genel hükümlere göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A)** Borçlunun, alacağın devrine rıza göstermesi aranmaz.
- B)** Alacağın devrinde asıl alacakla birlikte işlemiş faizler de devredilmiş sayılır.
- C)** Borçlu, kural olarak, devri öğrendiği sırada eski alacaklıya karşı sahip olduğu alacakla ilgili tüm itiraz ve def'ileri yeni alacaklıya karşı da ileri sürebilir.
- D)** Alacağın devri bir ivaz (bedel) karşılığında yapılmışsa, devreden alacaklı, açıkça garanti etmiş olmadıkça, alacağın varlığından ya da borçlunun ödeme gücünden sorumlu olmayacaktır.
- E)** Alacağın devri sözleşmesinin alacağı devreden alacaklı ile devralan üçüncü kişi arasında yazılı şekilde yapılmış olması gerekir.

48. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, ceza koşuluyla ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A)** Kararlaştırılan cezanın ifasının istenebilmesi için alacaklının zarara uğramış olması gerekir.
- B)** Bir sözleşmenin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi durumu için bir ceza kararlaştırılmışsa, aksi sözleşmeden anlaşılmadıkça alacaklı, ya borcun ya da cezanın ifasını isteyebilir.
- C)** Hakim, aşırı gördüğü ceza koşulunu kendiliğinden indirir.
- D)** Ceza, borcun belirlenen zaman veya yerde ifa edilmemesi durumu için kararlaştırılmışsa alacaklı, hakkından açıkça feragat etmiş veya ifayı çekincesiz olarak kabul etmiş olmadıkça, asıl borçla birlikte cezanın ifasını da isteyebilir.
- E)** Asıl borç herhangi bir sebeple geçersiz ise veya aksi kararlaştırılmadıkça sonradan borçlunun sorumlu tutulamayacağı bir sebeple imkansız hale gelmişse, cezanın ifası istenemez.

49. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, alacağın devrine ilişkin aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A)** Alacağın devri için borçlunun rızası aranmaz.
- B)** Alacağın devri bir tasarruf işlemidir.
- C)** Alacağın devrinin geçerliliği yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.
- D)** İvazlı devirlerde, devreden devir sırasında alacağın varlığını garanti etmiş olur.
- E)** Alacağın devri neticesinde bu alacağa ilişkin faiz alacakları yeni alacaklıya geçmez.

BORCUN ÜSTLENİLMESİ

- Borçlunun yerini → 3. kişinin alması
- Alacaklının onayı ✓
- Şekil

Borcun iç üstlenilmesi	Borcun dış üstlenilmesi
Borçlu – Üstlenen	Alacaklı - Üstlenen

BORÇ İLİŞKİSİNİN SONA ERMESİ

1. İfa
2. Bozma sözleşmesi (İkale)
3. Fesih
4. Dönme
5. Geri alma
6. İptal

BORÇLARIN SONA ERMESİ

1. İfa
2. İbra
3. Yenileme
4. Birleşme
5. Kusursuz imkansızlık
6. Takas

NOT: Ölüm borcun sona ermesi sebebi değildir!!

Külli halefiyet gereğince borç mirasçılara geçer.

1. İFA

Olağan sona erme.

2. İBRA

Alacaklı – Borçlu → sözleşme

alacağından vazgeçerek borçluyu borcundan kurtarma

~~Tek taraflı~~

Sözleşme

3. YENİLEME(TECDİT)

Mevcut borcun – yeni borç meydana getirilerek sona erdirilmesi.

~~Eski borç~~ – Yeni borç

Şartları:

- Geçerli bir borç
- Yeni geçerli bir borç meydana getirilmesi
- Yenileme niyeti

Sebebe bağlı (illi) tasarruf işlemidir.

4. BİRLEŞME

Alacaklı – Borçlu sıfatı → birleşmesi

Örnek:

- Ücret alacağı olan işçinin işletmeyi devralması
- Borçlu olduğu kişinin tek yasal mirasçısı olması

5. KUSURSUZ İFA İMKANSIZLIĞI

- Sözleşmenin kurulmasından sonra – ifasından önce- ~~borçlunun kusuru~~
- Tam – Kısmi
- Mücbir sebep- toplumsal olaylar

Örnek:

- İnşaatın arazisinin su altında kalması
- Borçlunun fabrikasında grev başlaması
- Kiralanan evin depremde yıkılması

6. TAKAS (ÖDEŞME)

- Karşılıklı
- Aynı cinsten
- Muaccel

Tek taraflı irade açıklamasıyla az olan tutarında sona erdirilmesi.

Çekişmeli alacaklar da ✓

Koşulları:

- ✓ Borçların karşılıklı olması
- ✓ Borçların özdeş (aynı cins) olması
- ✓ Borçların her ikisinin de muaccel olması
- ✓ Takas açıklamasında (beyanında) bulunulmuş olması

Tek taraflı

ZAMANAŞIMI

- Borcun muaccel olduğu tarihten → yasadaki sürenin geçmesi
- Talep / Dava / İcra yoluyla takip → sürekli engeller.
- İfa isteme yetkisi → sona ermesi
- Borcu sona erdirmez. Borç eksik borç haline gelir.

Koşulları:

1. Zamanaşımına tabi bir borç
2. Borç muaccel olmalı
3. Yasadaki sürenin tamamlanmış olması
4. Zamanaşımının durmamış veya kesilmemiş olması

ZAMANAŞIMI SÜRELERİ

- Kanunda farkı süre belirlenmemişse genel zamanaşımı → 10 yıl

Zamanaşımı 5 yıl olanlar:

- Kira – anapara faizi- ücret
- Otel – motel – pansiyon – tatil köyü → konaklama/ yeme içme
- Küçük sanat işleri / perakende satışlar
- Ortaklık sözleşmesinden doğan
- Vekalet / komisyonculuk / acentelik / simsarlık
- Eser sözleşmesi (ağır kusur varsa 20 yıl)

Haksız fiil / sebepsiz zenginleşme → 2 ve 10 yıl

Tüketim ödöncü → 6 ay

Zamanaşımının Durması	Zamanaşımının Kesilmesi
O ana kadar işlemiş → saklı kalır Sebepten ortadan kalkınca → kaldığı yerden devam - Özel ilişkinin varlığı Velayet Vesayet Evlilik Hizmet sözleşmesi İntifa hakkı - Alacağın Türk mahkemelerinde istenmesinin olanaksız olması - Alacaklı – Borçlu → Birleşmesi	O ana kadar işleyen süre → yanar Baştan işlemeye başlar - Borçlunun borcu ikrar etmesi / kısmen ödeme / faiz ödeme / rehin verme / kefil gösterme - Alacaklı dava yoluyla mahkemeye / hakeme / icra takibine / iflas masasına başvurmuşsa Müteselsil borçlulardan birine kesilirse diğerlerine de kesilir. Asıl borçluya kesilen, kefile de kesilir. Kefile kesilen asıl borçluya kesilmiş olmaz.

ZAMANAŞIMININ HÜKÜMLERİ

- Talep / dava → ~~yetkisi~~
- Alacak devam eder.
- Zamanaşımı def'i
- Fer'i haklar da
- Eksik borç
- Zamanaşımı def'i → ~~önceden feragat~~
- Hakim → ~~re'sen~~
- Sözleşme ile değiştirilemez.
- Önceden feragat edilemez.

50. Tarafların aralarında mevcut bir borcu kısmen veya tamamen ortadan kaldırmaya ve bu suretle borçlunun borçtan kurtulmasına yönelik yaptıkları sözleşmeye verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

- A)** Alacağın devri
- B)** Borcun devri
- C)** Yenileme
- D)** İbra
- E)** Takas

51. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, aşağıdakilerden hangisi sözleşmeden doğan bir borcun sona ermesine sebep olur?

- A)** Borçlu temerrüdü
- B)** Alacaklı temerrüdü
- C)** Sebepsiz zenginleşme
- D)** Yenileme
- E)** Borçluya yasal temsilci atanması

52. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, aşağıdakilerden hangisi borcu sona erdiren hâller arasında yer almaz?

- A)** Yenileme
- B)** Takas
- C)** İbra
- D)** İflas
- E)** İfa

53. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, zamanaşımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A)** Zamanaşımı ileri sürülmese dahi, borcun zamanaşımına uğrayıp uğramadığı hâkim tarafından kendiliğinden (resen) göz önüne alınır.
- B)** Zamanaşımından önceden feragat edilebilir.
- C)** Zamanaşımının kesilmesiyle yeni bir süre işlemeye başlar.
- D)** Asıl borçlunun zamanaşımından feragati kefile karşı da ileri sürülebilir.
- E)** Müteselsil borçlulardan birinin zamanaşımından feragat etmiş olması, diğerlerine karşı da ileri sürülebilir.

54. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre «küçük sanat işlerinden ve küçük çapta perakende satışlardan doğan alacaklar» için, kural olarak kaç yıllık zamanaşımı süresi uygulanır?

- A) 2**
- B) 3**
- C) 4**
- D) 5**
- E) 10**

55. Borçlar Kanunu'na göre, kira bedelinden doğan alacaklar kaç yıllık zamanaşımına tabidir?

- A) 1**
- B) 2**
- C) 3**
- D) 4**
- E) 5**

56. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, aşağıdakilerden hangisi zamanaşımını kesen sebepler arasında yer almaz?

- A)** Borçlunun alacaklısıyla evlenmesi
- B)** Alacaklının alacağı için hakeme başvurusu
- C)** Borçlunun borcunu ikrar etmesi
- D)** Alacaklının iflas masasına başvurusu
- E)** Borçlunun borcu için kefil göstermesi

57. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, «zamanaşımının durması» ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A)** Velayet süresince, çocukların ana ve babalarından olan alacakları için durur.
- B)** Borçlu, borcu için kefil göstermişse kefalet ilişkisi mevcut olduğu süre boyunca durur.
- C)** Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için durur.
- D)** Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesinde, birleşmenin ileride geçmişe etkili olarak ortadan kalkması durumunda, bu durumun ortaya çıkmasına kadar geçecek sürece durur.
- E)** Alacağı, Türk mahkemelerinde ileri sürme imkanının bulunmadığı sürece durur.

58. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, geçerli bir borç ilişkisinde «borçlunun borcunun bir kısmını ödemesi» zamanaşımını ne şekilde etkiler?

- A)** Zamanaşımı kesilir.
- B)** Zamanaşımı durur.
- C)** Zamanaşımı hak düşürücü süreye dönüşür.
- D)** Zamanaşımı bir daha işlememeye başlamak üzere ortadan kalkar.
- E)** Zamanaşımı etkilenmez.

İSİMLİ (TİPİK) SÖZLEŞMELER

1. DEVİR BORCU DOĞURAN SÖZLEŞMELER

a) Satış Sözleşmesi

Satıcı → malın mülkiyetini geçirme

Alıcı → semen ödeme

Taşınmaz → resmi şekil

Alıcı → Teslim almama → yarar – hasar alıcıya geçer.

Satıcının borçları

- Ayıba karşı garanti
- Zapta karşı garanti
- Satılanı saklama – koruma
- Satılanı gönderme
- Taşıma masraflarını ödeme

b) Mal Değişim (Trampa) Sözleşmesi

Paradan başka malların değiş – tokuşu

c) Bağışlama Sözleşmesi

İvazsız

Bağışlanana kendi malvarlığından kazandırma

2. KULLANMA – YARARLANMA HAKKI VEREN SÖZLEŞMELER**a) Kira Sözleşmesi**

Kiralayan – Kiracı

Şekil

3. ÖDÜNCÜ SÖZLEŞMELERİ

Kullanım Ödücü (Ariyet) Sözleşmesi

Tüketim Ödücü (Karz) Sözleşmesi

4. İŞ GÖRME BORCU DOĞURAN SÖZLEŞMELER

- Hizmet Sözleşmesi
- Pazarlamacılık Sözleşmesi
- Evde Hizmet Sözleşmesi
- Eser (İstisna) Sözleşmesi
- Yayın Sözleşmesi
- Vekalet Sözleşmesi

5. SAKLAMA (VEDİA) SÖZLEŞMESİ

6. TEMİNAT SÖZLEŞMELERİ

- Kefalet sözleşmesi
- Rehin sözleşmesi
- Garanti sözleşmesi

7. SONUÇLARI TALİH VE TESADÜFE BAĞLI SÖZLEŞMELER

- Ölünceye Kadar Bakma Sözleşmesi

8. ORTAKLIK SÖZLEŞMELERİ

İSİMSİZ (ATİPİK) SÖZLEŞMELER

1. KARMA YAPILI

Arsa payı karşılığı inşaat

Factoring S.

Franchise S.

2. KENDİNE ÖZGÜ

Finansal Kiralama (Leasing) S.

59. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre, satış sözleşmesinin kurulduğu sırada var olan bir hak dolayısıyla, satılanın tamamının veya bir kısmının bir üçüncü kişi tarafından alıcının elinden alınması halinde satıcının bundan dolayı alıcıya karşı tabi tutulduğu sorumluluğa ne ad verilir?

- A)** Aşkın zarardan sorumluluk
- B)** Ayıptan sorumluluk
- C)** Zapttan sorumluluk
- D)** Müteselsil sorumluluk
- E)** Aşırı yararlanmadan sorumluluk